

DSO - Concertagenda najaar 2001**Johannes Brahms** - Ein Deutsches Requiem**Francis Poulenc** - GloriaKCOV 'Halleluja' Rotterdam en COV 'Asaf' Den Haag o.l.v.
Rien Verbeek. Solisten: Hieke Meppelink (sopraan) en Pieter
Hendriks (bariton).

Vr. 2 nov. 2001, 20.15, Citykerk Het Steiger, Hang 17, R'dam

Za. 3 nov. 2001, 20.15, Lutherse Kerk, Luth.Burgwal, Den Haag
Toegang f 25,- (65+ f 22,50).**Modeste Moessorgsky** - Een nacht op de kale berg**Alexander Glazoenow** - Violconcert**Pjotr Tsjaikowsky** - Symfonie nr.1

'Winterdromen'

Winterconcert DSO *) o.l.v. Carl Brainich. Solisten Annebeth
Webb (19 jan), Marielle Ponsen (3 feb).

Za. 19 januari 2002, 20.15, Hofkerk, C.vd Lindenstraat, Delft

Zo. 3 februari 2002, 15.00, Oude Kerk, Herenstraat, Rijswijk
Beide concerten toegang €10,00 (65+/18- €8,00).

Voorverkoop via email kaartverkoop@hetdso.nl of VVV-Delft.

verwacht verwacht verwacht verwacht verwacht verwacht verwacht verwacht**R. Strauss** - Vier letzte Lieder, Tod und Verklärung**G. Mahler** - Adagietto uit Symfonie nr.5**W.A. Mozart** - Ouverture Die Zauberflöte

Juni 2002 Zomerconcert DSO o.l.v. Carl Brainich *).

Vicenzo Bellini - La sonnambula

Najaar 2002 Die Delftsche Sanghers o.l.v. Lucas Groen.

*) Eigen DSO-concerten zijn vrij toegankelijk voor donateurs.

Adressen Delfts Symphonie OrkestInternet: <http://www.hetdso.nl>E-mail: bestuur@hetdso.nl

Telefoon:

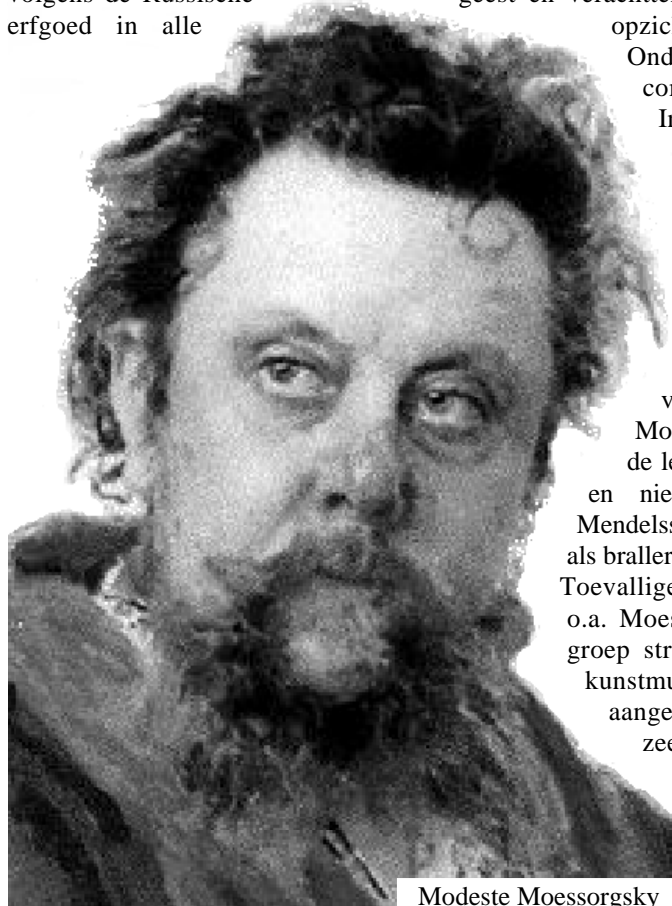
Russisch programma

Tot het begin van de 19de eeuw kent de muziekgeschiedenis geen Russische of Slavische componisten. Voor zover er sprake was van cultuurmuziek ging het om import uit West-Europa. De Russische volks- en kerkmuziek bevatten een schat aan materiaal voor het voeden van een nationale school, maar tot dat moment werd volksmuziek geringschattend beschouwd als een laag bij de gronds vermaak. Na de Napoleontische oorlogen ontwaakte in Rusland, evenals elders in Europa, een patriottische tijdgeest, en begon men zich bewust te worden van het eigen nationale erfgoed. Deze tijdgeest had ook zijn weerslag in de muziek. De eerste Russische componist die de waarde van de nationale muziek inzag, en zich hierdoor liet inspireren, was Michael Glinka, de artistieke vader van de Russische school. Maar de Russen raakten gevangen tussen twee stromingen: de *occidentalisten* of westersen en de *slavofielen*. De occidentalisten streefden naar een universele beschaving, en beschouwden Rusland als een deel van West-Europa. De slavofielen wilden handelen volgens de Russische geest en verachtten westerse invloeden, in de overtuiging dat het nationale erfgoed in alle opzichten rijk genoeg was om in hun behoeften te voorzien.

Onder hen bevond zich Wladimir Stassow, inspirator van de componisten-groep *de Vijf*.

In die tijd was de muzikale situatie in Rusland verre van rooskleurig. De maatschappelijke elite had geen bijzondere muzikale interesse. Het muzikale klimaat werd bepaald door onoordeelkundige dilettanten, die als enige eis aan muziek stelden dat deze beantwoordde aan hun eigen bekrompen smaak. In Rusland bestond geen conservatorium. Gevolg was dat veel Russische musici autodidact waren. In 1862 werd door Anton Rubinstein in St.-Petersburg het eerste Russische conservatorium opgericht, waar Tsjaikowsky een van de eerste studenten werd. Spoedig volgden conservatoria in Moskou en andere steden. De eenzijdige westerse benadering van de lespraktijk werd echter scherp bekritiseerd door de slavofielen, en niet ten onrechte: de muziekgeschiedenis 'eindigde' bij Mendelssohn, en Russische componisten als Glinka werden bestempeld als brallers en primitieven.

Toevalligerwijs ook in 1862 werd de groep *de Vijf* opgericht, waar o.a. Moessorgsky en Rimsky-Korsakow deel van uitmaakten. Deze groep streefde naar een van het Westen onafhankelijke Russische kunstmuziek. Artistiek leider was Mily Balakirew, autodidact en aangemoedigd door Glinka. Balakirew stelde zijn groep samen uit zeer uiteenlopende persoonlijkheden, de meesten zeer goede amateurs. Maar de heterogeniteit van de groep, tezamen met de overmatige regelzucht van Balakirew maakten dat de groep geen lang leven leidde. Desondanks is de invloed van *de Vijf* op de Russische muziekontwikkeling zeer groot geweest.

Modeste Moessorgsky

Modeste Moessorgsky

Na een degelijke officiersopleiding trad Modeste Moessorgsky, geboren in 1839, in dienst bij het garde-regiment te St.-Petersburg. Al snel werd hij opgenomen in een kring enthousiaste muzikliefhebbers. De muziek greep hem zo dat hij de dienst verliet om zich aan het componeren te wijden. Maar zijn muzikale opleiding was gebrekkig en hij liep voortdurend vast. Het grote aantal onvoltooide werken dat hij heeft nagelaten getuigt hiervan. Door geldnood moest hij in 1863 een juniorbaantje als klerk aannemen. Zijn tegenslagen trokken diepe sporen: hij raakte aan de drank, leed aan epilepsie en stierf uiteindelijk verlaten door zijn vrienden in een militair ziekenhuis dat hem om charitatieve redenen had opgenomen.

Veel 'tekortkomingen' in zijn werk werden door tijdgenoten verbeterd. Zo werd *Een nacht op de kale berg* door Rimsky-Korsakow drastisch ingekort en van een ander slot voorzien. De originele versie van Moessorgsky beleefde zijn première in 1972! Pas lang na zijn dood werden de tekortkomingen begrepen als originele wendingen met vooruitstrevende harmonische, melodische en instrumentale details, en werd hij erkend als een van de meest geniale componisten van zijn tijd.

Een nacht op de kale berg is een programmatisch werk, beïnvloed door Liszts 'Totentanz'. Parallellen zijn er ook met Berlioz' *Symphonie Fantastique*, maar onzeker is of Moessorgsky dit werk gekend heeft. De nacht wordt ingeluid door een onderaards, demonisch geraas van geestenstemmen. Dan verschijnen de geesten der duisternis. De heksensabbat wordt gevierd met een extatische dans, culminerend in de huldiging van Satan. Plotseling valt een stilte in, met in de verte het klokkengelui van een dorpskerk. De geesten weeklagen vergeefs bij de naderende dageraad.

Alexander Glazoenow

Als zoon van zeer welgestelde ouders was Glazoenow voorbestemd voor het uitgeverstvoak. Maar al snel wekten zijn talenten muzikale ambities. Op aanbeveling van

Balakirew nam Rimsky-Korsakow hem, 15 jaar oud, in 1880 als leerling aan. Glazoenow ontwikkelde zich tot een zeer vruchtbaar componist met een rijke, romantische stijl, slavisch temperament en ingetogen melancholie.

Een van Glazoenows beste werken is zijn vioolconcert, geschreven rond 1905 in zijn zomerhuis in Oserki. De ligging van dit zomerhuis, temidden van bossen en meren, klinkt door in de idyllische sfeer van het werk. Opvallend is het lyrische hoofd-thema, dat direct door de solist wordt ingezet. Ook het tweede, even-eens lyrische thema wordt eerst door de solist geëxposeerd, om daarna door het orkest herhaald te worden. De eerste twee delen van het concert zijn verweven en leiden zonder onderbreking via een door de componist uitgeschreven cadens naar de finale. Een fanfareachtig thema wordt geïntroduceerd door de trompetten en geeft een levenslustig slot aan het vioolconcert.

Pjotr Iljitsj Tsjaikowsky

Ook Tsjaikowsky, geboren in 1840, kwam uit een welgesteld milieu. Op zijn tiende ging hij onder de hoede van zijn gouvernante naar St.-Petersburg om rechtswetenschappen te studeren. Hij had al enkele jaren een betrekking toen het conservatorium geopend werd en hij alsnog een muzikale loopbaan verkoos. In 1866 ontstond zijn eerste grote werk, de symfonie *Winterdromen*. Hij schreef dat hij zich liet meeslepen door zijn fascinatie voor het platteland: 'Een eenvoudig Russisch landschap, een avondwandeling in de zomer over het land, door het bos of over de steppe, emotioneren me zozeer dat ik me op de grond uitstrek, bevangen door een stille verlamming,

door een overweldigend gevoel voor de natuur, geheel van streek door de duizeligmakende atmosfeer om me heen, van het woud, van de steppe, van het riviertje, van het dorpje in de verte, van het eenvoudige plattelandskerkje, van alles wat onderdeel is van het decor van mijn geboorteland Rusland.'

De druk die het opleveren van de symfonie op hem legde bracht hem nabij een zenuwcrisis. Overgevoelig voor de wijze waarop zijn omgeving zich om hem vermaakte was hij ervan overtuigd dit niet te overleven. De symfonie werd met grote onverschilligheid ontvangen. Een vurig bewonderaarsster, de pianiste Nadesja von Meck, was lange

tijd een grote stimulans voor Tsjaikowsky. Zij voorzag hem van opdrachten en stelde een groot jaargeld ter beschikking, maar op haar uitdrukkelijke wens ontmoetten zij elkaar nimmer. Des te eenzamer bleef Tsjaikowsky achter toen von Meck na 13 jaar alle banden verbrak. Bij de zesde symfonie, de *Pathétique*, verklaarde Tsjaikowsky in een brief aan zijn broer dat hij voor het eerst kans gezien had dat wat hem bezielde in tonen om te zetten. Maar het publiek was niet meer enthousiast. Tijdens een cholera-epidemie raakte hij besmet, naar verluidt doelbewust door het drinken van ongekookt water, en stierf gedesillusioneerd.

Tsjaikowsky was een van de eerste 'producten' van het Petersburgse conservatorium, maar werd geen partij in de muzikale tweespalt. Hij zag kans het Russische karakter te verenigen met de westerse muzikale vorm. Achteraf is het vooral Tsjaikowsky die, zonder lid te zijn, de idealen van *de Vijf* verwerkelijkt heeft.